NORRA ÕPPEVISIIT

ÜLEVAADE

Õppevisiit toimus „Riskilaste toetusprogrammi rakendamine läbi noortekeskuste“ projekti raames. Kokku osales 9 osalejat erinevatest asutustest üle Eesti.

SISSEJUHATUS

Õppevisiit Norra toimus koostöös Ungdom & Fritid organisatsiooniga, mis on katusorganisatsioon noortekeskustele Norras.

Delegatsioon oli 9 liikmeline ja õppevisiit toimus kokku 4 ööpäeva.

Delegatsiooni nimekiri:

1. Heidi Paabort - „Riskilaste toetusprogrammi rakendamine läbi noortekeskuste“ projektijuht;
2. Piret Jeedas –Ettevõtja ja täiskasvanute koolitaja;
3. Piret Eit – Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia noorsootöö metoodika lektor;
4. Lianne Teder – Tallinna Ülikooli Tallinna Pedagoogilisest Seminarist, lektor;
5. Anette Räni – Eesti Lastekaitse Liidust;
6. Aare Lepiksaar – Keila Noortekeskus;
7. Annegrete Johanson – MTÜ RuaCrew;
8. Kerli Kõiv – Rõuge valla noorsootöö spetsialist, Eesti ANK juhatuse liige;
9. Margit Piho – Eesti ANK, noorsootöö spetsialist.

Programmi eesmärk oli Eesti ANK-i võimekuse suurendamine töötamaks riskirühma laste ja noortega. Visiidi raames Oslosse tutvuti sealse katusorganisatsiooni tööga ja külastati riskinoortega töötavaid noortekeskusi ja teisi asutusi, et kaardistada kasutatavaid huvipõhiseid metoodikaid.

Lisaks kohtuti mobiilse noorsootöö koolitajaga, pandi paika võimalikud heade näidete seminaride esinejad jpm.

Pikemalt juba järgmistel lehtedel.

Head tutvumist!

Õppevisiidi programm
Koht: Oslo, Norra
Aeg: 24.-27.04.2014

24.04.2014

13:00 – 14:00 Visit to Riverside Youth Center
14:30 – 16:00 Ungdom og Fritid presentation and Methodology sharing – Pàl Isdahl Solberg, Secretary General
16:00 – 17:00 Break
17:00 – 17:30 Moving to the Motor Center (Oslo Ungdommens Motorsenter)
17:30 – 19:30 Visit to the Motor Center
19:30 – 20:00 Moving back to City center
20:00 – 21:30 Dinner

25.04.2014

10:00 – 11:30 „Mobile and Outreach Youth Work and Youth Information Center“ – Arve Howlid, Manager Vestfold Youth Council
11:30 – 12:00 Coffee break
12:00 – 13:00 „Youth, squeezed between qualification, integration and bodily expressions.“ – Professor Willy Aagre, Vestfold University College
13:00 – 14:30 Lunch
14:30 – 15:30 Moving to Lillestrom
15:30 – 16:30 „Cooperation between municipal services on the field of youth work – working on system level“ – Matre Bonarjee, EU Coordinator in Skedsmo municipality
16:30 – 17:30 Lillestrom Youth Center visit
17:30 – 19:30 Moving back to Oslo and break
19:30 – 21:30 Dinner

26.04.2014

10:00 – 11:30 Presentation of the method ART – Marius Eriksen, from the organization

„The Youth Initiative“

11:30 – 12:00 Moving to Sinsen youth club
12:00 – 13:00 Visit to Sinsen youth club – Celebration of the National youth club day
13:00 – 14:00 Lunch
14:00 – 15:00 Moving to Ellingsrud youth center
15:00 – 16:30 Presentation of „Alnaskolen“ – a Project about young leaders
15:45 – 16:30 Presentation about S.T.O.L.T. Project
16:30 – 17:00 Dance performance – celebration of the National youth club day
17:00 – 17:30 moving to Ammerud
17:30 – 19:30 Visit Ammerud Youth house and celebrate the national youth club day
20:00 Dinner

ESIMENE PÄEV 24.04.2014

Ajakirjanikud: Aare Lepiksaar ja Margit Piho, mõtteid lisanud Lianne Teder

Riverside Youth center (http://www.riverside.no/) alustas enda tegevusega juba 20 aastat tagasi, algselt projektipõhiselt, ning on tänaseks endale koha leidnud 80ndate ööklubi ruumides. Piirkond, kus noorsootööga tegeletakse, on alati olnud keeruline ning nende tegevus on kohanenud/kohandatud vastavalt hetkevajadustele. (Nt. 90ndatel oli populaarne interneti kasutamine, kuna paljudes kodudes oli see toona kättesaamatu). Täna on seal kööginurk ning teisel korrusel nn. hardware ja software õppetuba, kus siis on võimalus vastavlt huvile õppida arvuteid kokku panema ning postreid, bannereid ja veebisaite kujundama. Nende peamine eesmärk on pakkuda noorele turvalist keskkonda ning neid võib kirjedada kui äärmiselt sotsiaalset ja head võrgustikku omavat keskust. Keskus on avatud kell 14-20, külastajad vanuses 15-22 eluaastat, 80% on poisid, 90% immigrandid. Keskuse külastamisel on kindel reegel, et ei või olla alko- ega narkojoobes. Noorte jaoks tasuta.

Enim põnevust pakkus õppimine läbi praktilise töö. Efektiivseim viis tulemuse saavutamiseks ning seda nende kööginurk ja nö IT-osakond ka toetavad. Noorele on tagatud koht, kus ta saab midagi oma kätega luua. Keskuse töötajate sõnul on see koht paljudele lastele, kes muidu hulguksid tänaval või raudteejaamas, nagu “soft heaven”, kus saavad küsimustele

vastused ning tuge. Keskuse tegevuse juures on hea näide kokkulepe ühe kohaliku ettevõtjaga, kellele pakutakse tasuta keskuse köögi kasutamise võimalust tingimusel, et ta pakub keskuse kaudu suunatud noortele tööpraktika võimalust. Ettevõtja valmistab köögis toitu lasteaedadele ja oma kohvikusse.

Olulisi mõtteid pakkus see keskus mitmeid. Tähtsaim neist: võta noore jaoks aega. Ole realistlik, õiglane ja alati abivalmis. Luba noorel küsida kõike ning õpeta ta ise vastust otsima. Noorsootöötajale kehtivad siin kindlad tegutsemispõhimõtted - ära anna valesid lootusi, ole alati abivalmis, austa noort. Keskuse juhtimisel on oluline roll noortekogul, kes koguneb kord kuus ja annab oma soovitused tegevuseks.

Nende noorekeskne lähenemine on kindlasti väärt, et seda püüda ka ise rakendada või leida selle jaoks võimalusi. Kui vaja, leitakse ühe noore jaoks kasvõi korraga kaks tundi aega. Nad on väga pühendunud noorte abistamisel tööturule sisenemiseks.

Nende edukus on paljus seotud olulise inimressursi olemasoluga. Vahetu ja kiire võrgustikutöö omas majas. Lisaks keskuses töötajatele on neil veel eraldi inimesed, kes saavad käia tänaval töötamas paari kaupa, ilma et keskuse sisetöö selle all kannataks ning neil on olemas sotsiaaltöötaja ning narkonõustaja. Lisaressurssi pakuvad asendusteenistust tegevad noored, aga ka praktikandid.

Oma töö hindamisel on oluline tähtsus noortelt saadud tagasisidel, sh tööle mittesaamisel tulevad tagasi.

Ungdom og Fritid (http://www.ungogfri.no/) on organisatsioon, mis koondab Norras noortega tegelevad klubid, ringid ja keskused = katusorganisatsioon. Liikmeks astumise eripära seisneb selles, et liikmeks saavad astuda töötajad ainult koos noortega (vähemalt 15 noort) ning sellised keskused, mis ei tegutse religiooni baasil. Liikmeid on neil täna 716. Kuid noortekeskusi üldse on ca 780 (lisanduvad religioossed ja mõned MTÜd jms, kes ei taha ühineda või pole veel jõudnud!). 2010.a uuringu kohaselt külastab noortekeskusi ligikaudu 15% noortest.

Noorsootöös nähti eelkõige kultuuritöö ja sotsiaaltöö elemente õppimise kontekstis. Noortekeskused on nende hinnangul väga kultuuritundlikud, kuna noored ise kujundavad seal oma kultuuri.

Taas kord saime kinnitust väga tugevale võrgustikutööle (SLT-team). Kui on tekkinud tõsine probleemolukord mõnel noorel, siis hiljemalt kahe päeva jooksul tuleb SLT meeskond kokku, hiljemalt viie päeva jooksul kohtutakse noorega ning hiljemalt 9 päeva jooksul peab olemas olema plaan edasiseks tegevuseks probleemi lahendamisel. Samuti endiselt äärmiselt oluline **lähtuda noore individuaalsusest** - kaardistada konkreetse noore probleem, väljakutsed, tema tugevused ja seejärel leida võimalused.

Keskuse oluline tsitaat pärineb juhilt Pàlilt: “I’m employeed by a 13 years old and I’m proud of it!” See tsitaat kannab endas Norras silma jäänud noortele suunatust ja noorte tähtsustamist, sest noored on kaasatud ka Ungdom og Fritid arengu-ja tegevuskavade loomisel. Paljuski **lähtutakse tegevuses noorte tegelikust olukorrast**, püütakse mõista nende käitumise põhjuseid ning sellest tulenevalt valida või pakkuda välja sobivaid tegevusi, teadmispõhine lähenemine. Näiteks leidsid, et poisid kujundavad sõpruskonnad ühise tegevuse pinnalt, ent tüdrukud tulevad tegevustesse juba kujunenud gruppidega. Nii pakutakse ka vastavaid tegevusi poistele ja tüdrukutele. Tegevusi ei nähta ka ainult lühiajaliste aastaste projektidena, vaid hinnatakse nende pikemaajalist mõju, nt noorte sotsiaalsete ja emotsionaalsete oskuste arendamine. Samas meetodite kasutamises lähtutakse põhimõttest, et ükskõik millist meetodit kasutades on selle peamine edukuse võti selle kindel ja järjepidev rakendamine (mitte hüplemine ühelt meetodi kasutuselt teisele).

Kindlasti on võimalik neit õppida seda, kui loomulik see on, et noored on kaasatud otsustusprotsessidesse ning on alati oodatud partnerid, sõltumata liikmelisusest. Kui varem on paljud noortekeskused olnud liikmepõhised, siis nüüd juba pooled keskustest ei võta noori omale nn liikmeks.

Nende kogemuse kuulamise järel jäime mõtisklema, et ka meie kohaliku tasandi võrgustikes peaks olema igal juhul ka meditsiinilise haridusega inimene.

Osloungdommens motorsenter (Oslo noorte motokeskus)
www.omsmotorsenter.no
Selle motokeskuse ajalugu ulatub juba 50 aasta taha, kui linnas kihutavad noored tuli paigutada turvalisemasse kohta järelealve alla enda motohuvidega tegelema (Politsei huvi!). See keskus on loodud noorte enda kätega maalilise vaatega piirkonda kaljude vahele. Motohuviliste noorte mootoriparadiis. 50 aasta jooksul on tegevustes toimunud muutusi - täna pakub keskus tegevust nii lapsele, vanaisale kui üksikemale. Keskusel on olemas enda motopark mootorrataste ja ATV-dega. Paika on rajatud rallirajad ning tagatud on väikene siserada ka talviseks hooajaks.
Keskuses ollakse väga uhked enda ajaloo üle ning väärtustatakse põlvkondadevahelist koostööd. Alaealistega on kaasas nende vanemad või vanavanemad. Nad teevad väga tõhusat koostööd erinevate võrgustikku kuuluvate osapooltega: politsei, lastekaitse, kool, kodu. Nende keskuses toetatakse läbi tegevuste erinevaid noori - seal on oodatud nii õpiraskustega noored kui ka endised kinnipeetavad rehabilitatsiooniperioodil.
Olulise mõtte võtsime sellest keskusest kaasa kui tunnustuse nende töö tõhususele. Mitmed nö rasked noored on täna ise õppimas politseinikuks ning paar noort ka töötavad tänasel päeval politseis. See on ehe näide sellest, et sattudes pahandustesse ei pea probleemi lahendus olema eluaegne põlgus õigus- ja korrakaitsesüsteemi

vastu, vaid soov sellesse süsteemi ise tööle asuda.
Motokeskus õpetab meile samuti oskuslikku võrgustikutööd ja koostööd. Oskust õpi- või muudesse raskustesse sattunud nooruk kaasata, mitte eemale tõugata. Lisaks saab nendelt õppida ka raskemate erivajadustega noorte kaasamist ja nende õpetamist - lihtsad kaardid tegevuste kirjeldustega, lihtsad tööülesanded (nt põranda pesemine) - kuid sellele erivajadusega noorele on see teinekord rohkem, kui ta oskaks oodata ja loota. Paljud noored, kel on probleeme keskendumisega (tihti ka diagnoosiga a la ADHD), saavad võrgustiku koostöö tulemusena võimaluse käia 3 päeva koolis ja 2 täita tegevustega motocenteris - noored, kes seal õpivad sõitma ja hüppama teravatel graniitkalju nukkidel, ei saa endale kehva keskendumist lubada, sest see võib lõppeda valusa kukkumisega. Seega on paljud keskendumisprobleemidega lapsed seal saanud hea õppuse ning edasi on ka koolis õppimine kergemini laabunud.

TEINE PÄEV 25.04.2014
Ajakirjanikud: Annegrete Johanson ja Piret Eit

UnbgdomogFritid organisatsiooni tööpõhimõtteid tutvustas **Heidi Anderssen** heidi@ungogfri.no

Juhatuse (otsustamise) tasemel on pooled täiskasvanud ja pooled noored (kokku ~ 13 juhatuse liiget). Noor võib olla ka alla 18 aastane, kuigi tal ei ole allkirja õigust seaduse silmis koheldakse teda otsustusprotsessides ühingu tasemel võrdväärselt täiskasvanutega. Saavad osaleda noored alates 14+. Kohalikul tasandi noorteklubid ja -keskused valivad ennast esindavad noored riiklikule tasemele samuti nagu ka täiskasvanud juhatuse liikmed. Igas ANKis peab olema noortest koosnev juhatus. Noortel ei ole piiranguid kaua nad võivad järjest olla juhatusse valitud, see sõltub peamiselt nende enda soovist. Uutele juhatuse liikmetele (samuti noortele) on valimiste järgselt 2-kuuline

koolituse periood, mille jooksul toimuvad erinevad koolitused ning viiakse uued inimesed kurssi toimuvaga.

UnbgdomogFritid algatatud on projekt „valimisõigus 16 aastastele“ mida nad teostavad kampaaniate korras koostöös teiste organisatsioonidega.

“Mobile&OutreachYouth Work and youth Information center” – Arve Howlid, (arved@ungivestfold.no) Manager Vestfold youth council.

Youth Information Centre www.ungivestfold.no on noorteinfo keskus, mis on ühtlasi ka mobiilse noorsootöö keskus. Peamine eesmärk selle loomiseks oli noorte kasvav vajadus saada rohkem infot haridus-, eluaseme-, tervishoiu-, reisi-, turismi-ja tööotsimise teemadel.

Keskus alustas tööd 1995. aastal, alates 1998 on rakendatud outreach´i. Alged pärinevad Chicago koolkonnast.

1980. aastal defineeriti outreach mõistena Norras.

Outreach noorsootöö (edaspidi siin tekstis lühend ON) - see tähendab nende jaoks „olla väljas ja kohtuda noortega, näha noori inimesi“. Norra keeles nimetavad nad seda ka sõnasõnalt tõlgituna„tänava-kontaktnoorsootöö“, meil eesti keeles on selle ligilähedaseks tõlkeks kas mobiilne kontaktnoorsootöö (Tartu projektis 2014) või „kutsuv noorsootöö“ (Ristikivi 2012, MoNo abiraamatus). Töötatakse individuaalsetel põhimõtetel ning koordineerivad ka grupitegevusi. Lisaks töötatakse noorte ja nende võrgustikuga. Koostööd tehakse tihedalt ka põhikoolidega.

Noortes tuleb tekitada lisaks ka usaldus süsteemi vastu.

Töötatakse teisese ennetusena laste ja noorte hulgas.

Peamine põhimõte ON juures „läheme välja, kus noored on, ja kuulame / uurime, mida noored arvavad“ (A.H) see on „Värav teiste süsteemide jaoks. Mitte institutsioon, meie ümber on erinevad institutsioonid“ (A.H). Selles võrgustikus on: narko-, politsei-, krimi-programmid ja koolitused, kriminaalhooldajad (vestlused 1x kuus, et mitte minna vanglasse), mentaalne-giid (noored saavad endale inimese kellega suhelda, nõustamine), sõbrad-pere jm suhtlusringid, KOV ja tervisekaitse organisatsioonid, lastekaitse jm (see oli joonis). Võrgustiku moodustavad kõik need, kes on selle noore ümber. Me peame leidma lühima tee selle konkreetse nooreni (kes abi vajab).

Outreach´i ülesandeks on olla link noorte ja ühiskonna vahel.

ON töö iseloom norras on spetsiifiline ja arvestab:

- Norra kultuuri
- Usaldussüsteemi (mitte politsei)
- Sotsiaalset struktuuri (KOV aitab koordineerimisel)

Kõige tähtsam on saavutada usaldus. Kui kaob usaldus, kaotab mobiilse noorsootöö tegija (töö tegemine) mõtte. Vanasti oli ütlus: MoNo töötajal peab olema „a warm hart, a could mind and good shoes“ (A.H) ehk „soe süda, kaine mõistus ja head kingad“.

Lastelt/noortelt ei saada vaid infot, vaid asi toimib vastastikuselt – „We are not only handing out info to kids, we bring stories in“ (A.H).

<u>Neilt võiks õppida</u> – valdkondade vahelist koostööd. Infokeskusel võib olla (peab olema) ka tänavanoorsootöö keskus (see on kõige kättesaadavama kohapeal.) „Noorsootöötajal peab olema koht (mitte ainult tänav), et kui noor tahab isiklikult midagi rääkida grupist

eraldi, siis ta teab, kust ta selle noorsootöötaja leiab ning tal on VÕIMALUS tulla ERAVIISILISELE vestlusele“(A.H)

Koostöö erinevate ametite vahel, kes laste ja noortega töötavad.

“Youth, squeezed between qualification, integration and bodily expressions.” Professor Willy Aagre, VestfoldUniversity

Professor rääkis kolmest aspektist noorte eludes, mis määrab nende heaolu ja identiteedi. Tutvustas enda teooriat, mida kavatseb kajastada raamatus, mida parasjagu kirjutab.

I. Kompetentsid, milleks on haridus, töökogemus ja demokraatlik osalus.
1. Haridus: Varasemal ajal ei omanud halb haridus või hariduse puudumine nii suurt rolli inimese elus kui tänapäeval. Haridus on ühiskonna surve noortele ja hariduse puudumine paneb vähemate võimalustega olukorda. „Noored peavad aru saama haridussüsteemist, et mitte näha seda oma VAENLASENA“. Siin on hästi tähtis roll noorsootöötajal. Kui noorsootöötaja kohtleb (räägib, mõtleb) haridussüsteemist kui vaenlasest, siis suhtuvad nii ka noored ja see on noortele väga halb eeskuju. Kriitika ja kriitilise meele arendamine on täiesti normaalne tegevus, aga see ei tohi olla „äratõukav“. Kriitilise meele arendamine on tähtis komponent maailmaparandamise juures.

2. Töökogemus – on tihedalt seotud haridusega. Kui oled vähem haritud, on raskem läbi lüüa tööturul ja raskem tööd saada, kannatab ka CV kirjutamise oskus ja CV-s on vähem mida kirjutada. (Jälle tähtis tööpõld noorsootöötajate jaoks). Selles kontekstis on tähtis ka väikesed töökogemused, vabatahtlik töö, töö noortekeskuse juures, rahvusvahelised kogemused. N. Vabatahtlik töö võib olla lapsehoidjaks mõni tundi nädalas regulaarselt mingi perioodi jooksul.
3. Osalusdemokraatia kogemus, mingis süsteemis. Klubilistes tegevustes osalemine (ka noortekeskuses). Annab noorele igapäevaelu kogemuse – kuidas suhelda teiste inimestega, kommunikatsioonioskused erinevatel tasemetel, ka sisekõne nendega „kes ma olen“ annab parema võimaluse elus hakkama saada.

II. Integratsioon ja sotsiaalne elu. Väärtus olla millegi osa, mis on tunduvalt suurem. Olla suhtes teiste inimestega. Sellele või kaasa aidata a) haridus b) töö c) vabaaja tegevused, kas mitte-formaalne või formaalne d) naabruskond e) subkultuur.

Kuidas kaardistada noori meie kogukonnas: kas ta saab 1) kaasatud koolis ja vabal ajal 2) kaasatud koolis, aga mitte vabal ajal 3) mitte kaasatud koolis, aga kaasatud vabal ajal ja kõige kriitilisem (meie jaoks kadunud sihtrühm) 4) ei ole kaasatud EI koolis EGA ka vaba aja tegevustesse. Viimane punkt võiks pakkuda huvi ja ainest sellelaadse uuringu läbiviimiseks

I. Kehaline väljendusviis (bodily expressions). Inimesed panevad palju energiat oma väljanägemise peale. „Ära kunagi alahinda inimesi, kes püüavad olla väga tavalised“ (W.A) see või olla nende jaoks väga suur pingutus olla „normaalne“ ja et mitte olla kummaline negatiivsel viisil

"**Cooperation between municipal services** on the field of youth work - working on system level" – **Matre Bonarjee**, EU coordinatorin Skedsmo municipality

Skedsmo municipality´s on 50000 elanikku.

LillestrømYouth Center Visit. Noortemaja K-12

http://www.k-12.no/

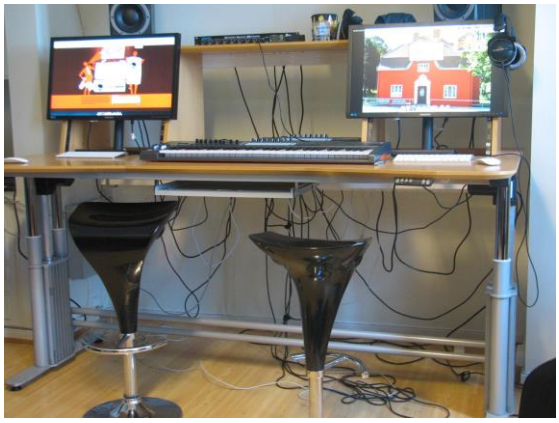

Noortemaja (YouthClub) on linna poolt rahastatud (maja ja juhendajate tasu). Kõik juhendajad teevad seda mingi teise töö kõrvalt ja hobi korras (palju on ka vabatahtlikku tööd). Noortemaja asub kolmel korrusel esimesel on söögisaal ja köök (harrastavad koos söömist, kusjuures toiduained on linna poolt) ja bändiruum. Keldris elektrilised trummid ja noorte vabaaja tuba. Maja teisel korrusel on digistuudio (kus toimub meedia töötuba, internetis kodulehtede jm tegemine ning muusika lindistamine ka plaatide väljaandmine), kunstituba ja veel üks vaba ruum. Tegevused noortele alates 13 kuni 25 aastat. Tegutsevad peamiselt 5 valdkonnas - vaata kodulehelt http://www.k-12.no/ **s.o** muusika , meedia, kunst, bändid jm. Maja tutvustanud mees juhendab bändide ja muusikute „ringide“ juhendaja ning omab muusikalist haridust.

Huvitav oli, et keskmiselt külastab neid kümme noort päevas ja linn on leidnud vajaduse sellist huvitegevust rahastada.

KOLMAS PÄEV 26.04.2014

Ajakirjanikud: Kerli Kõiv ja Anette Räni

Alna regioon http://en.wikipedia.org/wiki/Alna

Oslo piirkond, kus elab suur osa immigrante. Kohalikud elanikud on piirkonnast suuresti lahkunud. Vabajakeskus, mida külastasime, tegeleb mitte niivõrd kohalike elanike ja immigrantide integratsiooniga, kuivõrd pigem erinevate kultuuride omavahelise integratsiooniga. Piirkonnas elab 150 erinevat rahvust.

Furuset Forum http://en.wikipedia.org/wiki/Furuset_Forum

Külastuspaigaks on suur kompleks, kus on erinevaid sportimisvõimalusi. Kultuuriliste muutuste tõttu on esmalt jäähalliks rajatud hoone osa nüüd skatepargi vm tegevuste tarbeks ümberehitatud. Tegemist on vana spordiklubiga, mis tegutseb juba 100 aastat ning millest on välja kasvanud tänane tegevus. Tegelevad jalgpalli, hoki, tennise, käsipalliga. Kokku 1008 liiget. Noori õpetades viitavad vanadele fotodele, millel on tänaseks edukad inimesed. Innustavad noori, et sporti tehes või aktiivne olles jõuad kaugemale.

Vanemad ei soovi võtta kogukonnas vastutust, lastega ühiselt tegeleda, valdav on vaesus.

Keskus lõi projekti ALNASKOLEN. Development of local youth civic engagement and leadership. Keskendutakse uute vanemate õpetamisele ja uute liidrite õpetamisele. Algatus "The future mentors - your life, your choice".

Korraldatakse koolitusi ja väljasõite sinna, kuhu noored tavaliselt ei satu. Kaasavad noori tööle, kuid noored peavad eelnevalt olema selle kursuse läbinud.

Ka seal ei toimi info edastamine kuulutustena, vaid ikka otsekontaktis. "*When young people viewed as valuable resources they respond to this by devoting energy and commitment their local community.*"

Selle keskuse külastus pani mõtlema sellele, kui paindlik tuleb olla noorsootöös ja olla valmis ümberorienteeruma oma tegevustes, meetodites, projektiideedes kui keskkond sinu ümber ajas muutub. Spordiklubi liikmed, kes old seal noortega tegelenud juba 40 aastat pidid elanikkonna muutusega kaasa minema ja ka kohandama hoone ümber vastavalt muutunud huvidele.

Ellingsrud Fritidsklubb

http://www.bydel-alna.oslo.kommune.no/barn_ungdom_og_familie/ung_og_kul_happenings/ellingsrud_fritidsklubb/

Külaskäik rohelisse linnaossa, kus elumajade vahel madal kena maja, mis värske ja rõõmus. Saime osa sealsetest töötubadest, mis olid sel päeval aktiivsed just Norra noortekeskuste 60.aastapäeva puhul. Noored ise registreerisid osalejaid, võtsid ka meid vastu, viisid läbi töötubasid. Noorsootöötajate rolli oli vähem tunda sel ajahetkel kui meie seal majas viibisime. Saime osa tantsutreeningust. Noortekeskus oli samuti multikultuurne.

ICELAND LIECHTENSTEIN NORWAY eea grants
entk
SISEMINISTEERIUM KÜSK Kodanikuühiskonna Sihtkapital
KODANIKUÜHISKONNA TOETUSEKS

Ammerud http://en.wikipedia.org/wiki/Ammerud
Oslo linnaosa. Pigem suurtest elumajadest koosnev.
http://www.aktivigrorud.com/

Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus

ICELAND LIECHTENSTEIN NORWAY eea grants
entk
SISEMINISTEERIUM KÜSK Kodanikuühiskonna Sihtkapital
KODANIKUÜHISKONNA TOETUSEKS

Külastame noortekeskust, mis on ühes hoones lasteaia ja arsti vastuvõtuga. Selles piirkonnas on kokku 3 keskust. Selles majas tehakse 2 x nädalas diskot. Juuniorõhtud noortele 9-13 ja reedeti vanematele 13-18 eluaastat. Samuti müüase toitu, töötab kiosk, korraldatakse sünnipäevasid. Toimib nagu Eestimaa noortekeskusedki. Teevad koostööd kõikide oma kolme keskusega ning teiste keskuste noored tulevad kokku sellesse keskusesse, kus parjasti tegevus on nt disko. Laupäeviti on see keskus ainukesena lahti. Hobigrupid 1 x nädalas, toimivad avatud grupid, kuhu ei pea registreeruma. 1 x kuus käiakse väljas - metsas, bowlingus, lõkkeõhtu. Projekt "Sisterhood". Kaasavad lapsi tööle, kas siis vabatahtlikult või kui võimalik, siis ka maksavad, nt festivalide korraldus. Kokku on 20 töötajat. Õhtuste ürituste ajal 5 töötajat majas. Iga kuu korraldatakse ka suuremaid üritusi, nt tants, kontsert, jalgpall, tüdrukute õhtu….

23.12 õhtul tähistatakse üheskoos jõule. Multikultuurne keskkond, erinevad majanduslikud võimalused. Seetõttu ka jõuluõhtu, et pakkuda omalt poolt seda. Jõululaud, kingid, programm. Samuti nt ülestõusmispühade ajal. Paljud norrakad lähevad mägedesse suusatama aga neil lastel ei ole seda võimalust…

Tasuta shokolaad :) *Everyone wants to be noticed.*

Selles keskuses on ka tugevalt noorte osalusteema sees. Viidud ellu suuremahuline projekt, mille raames on arendatud noorte ja otsustajate dialoogi, noori on õpetatud debatte pidama jms. Noortel lasti valida seisukohad, mida poliitikud võiks ellu viia. Nende

hulgast valiti välja olulisemad ning neid kaitsti valitsuse ees. 4 valitust on 2 ellu viidud juba.

Õppevisiidil osalejad jäid nähtuga ja kuulduga igati rahule ning leidsid, et Norrast on kaasa võtta mitmeid olulisi mõtteid, seisukohti ning kogemusi mitmel tasandil:

1. **KOOSTÖÖ**
   - **Kohalikul tasandil on reaalset toimivad ja töötavad võrgustikud. Vastutused on jagatud võrgustiku hoidmisel, probleemiga tegeletakse kiiresti, koheselt.** „Ei ole eriti tõhus kui abi saab ainult näiteks neljapäeviti kell 17 kuskil kabinetis“ (Marius Eriksen). Seda illustreerib ka Pàl´i ütlus, et mida nõrgemad on vertikaalsed poliitikad (erinevate tasandite vahel jaotus), seda tugevam peab olema vertikaalne koostöö (erinevate sektorite vahel igal tasandil).
   - **võrgustik on kogu aeg kätte saadav** (vahetustega on keegi alati telefonitsi vähemalt nö. valves!)
   - **Inimesi on palju noorte ümber, noortekas on turvaline koht, noortega töötavad inimesed on paremini motiveeritud** (kasvõi juba sellegagi ,et ei tööta päris iga päev või mitte iga päev otse ja vahetult vms). Iga 15-20 noore kohta on üks töötaja.
   - **kaasatakse noorsootöötajaid ümarlaudadesse, suheldakse erinevate osapooltega** (politsei, kool, sotsiaaltöötaja) - siia sobivad hästi ka politsei, kooli ning sotsiaalvõrgustiku ja motocenteri koostöö näited.

2. **NOOR**
   - **väärtustatakse noore arengut,** nt muusikahuvi, selle tasandilt arendamine. Rakendus huvi põhiselt, sh seda küsitakse konkreetselt noortelt endilt!
   - **Individuaalne lähenemine, inimene, võtmesõna töös riskinoortega!** Iga noore juures kaardistatakse tema tegelik olukord, seejuures on äärmiselt oluline iga noore tugevuste leidmine ja nende põhjal edasise elutee planeerimine ning nende tugevuste pinnalt täiendava arengu toetamine.
   - **Probleemide lahendamisel tuleb otsida algpõhjusi**

- **Noored on reaalselt kaasatud noorsootöö elluviimisesse,** iga keskuse juures tegutseb noortekogu, kes osaleb keskuse tegevuskavade koostamisel ja plaanide elluviimisel.
- **Süsteemne lähenemine noorte toetamiseks, nt sotsiaalsete oskuste treening (ART)** (tuleb leida noortes üles tema tugevus, tunnustada + anda tagasisidet)

3. **VALDKOND**
   - **kui noorsootöö õpetamine on osa teistest valdkondadest, nt sotsiaaltöö, siis mõistetakse rohkem võrgustikutööd.** Nt kultuurikorraldajad ei tea midagi noorsootööst (institutsiooni tasandil, noort nähakse lahust kultuuri valdkonnast.
   - **tegevustel nähakse pikemat perspektiivi ning tänased tegevused teenivad pikemaid strateegilisi eesmärke, mis pakuvad lahendust praegustele probleemidele.** Nt noorte osaluse õpetamisel nähakse, et see aitab kaasa valimas käijate protsendi tõstmisele, noorte kaasamisel ja ühiskondlikus tegevuses osalemisel nähakse selget seost paremate lapsevanemate kasvatamisega, emotsionaalsete ja sotsiaalsete oskuste arendamisel nähakse otsest seost ühiskondliku heaolu tekitamisel.

4. **NOORTEKESKUSED**
   - **noortekeskuste arendamine:** tuleb mõelda 20 aastat ettepoole, et need oleksid sisukad ka 20 aasta pärast.
   - **meie suund on õige, ideed on õiged, me jääme idee tasandile, meil ei ole olnud vahendeid mingite asjade elluviimiseks (Eesti).**
   - **noorsootöötajad säravad, kust see tuleb?** Mis motiveerib siinseid noorsootöötajad. Milliseid hüvesid juurde luua kohalikult tasandil, nt supervisioon, et saaks rohkem inimesi selle töö peale, sh mehi
   - **siinne tegevuste ring noortele on sarnane Eestis toimuvaga** (muusika, kunst, tants jne).
   - **põnev väike leid on spetsiaalselt loodud parkuuripark.**

5. **RIIKLIK TASAND**
   - **riiklikul tasandil Norras strateegiat ei ole,** ei valmistata ette ka noorsootöötajaid. See on teema, mida norralased soovivad meilt õppida.

- **Eestis on lühiajalised arengustrateegiad, meie tegevused mõjutavad aga pikemat perspektiivi (kasvatan tulevasi lapsevanemaid).** Julgus mõelda pikemas perspektiivis

6. **RISKINOOR**
   - **riskinoor on väga palju seotud immigrantidega,** ehk paljud tegevused on suunatud siinsetele immigrantidele.
   - **multikultuursus kui noorsootööd mõjutav tegur.** Just multikultuursus võib noore jätta riski seisusesse.
   - **Immigratsiooniteema: noorsootöös õpetada noori kaasama, sh demokraatiasse.** Saavad aru, et me ei pea eraldi mõtlema, kui ühel päeval on meil palju immigrante ja et kuidas neid integreerida
   - **Deklaratiivselt on Eestis olemas noorte osaluskogude vorm (demokraatia edendamiseks),** nt teen tegevusi, et oleks rohkem valijaid, ent potentsiaali on enamaks

7. **UURIMUSED**
   - **uurimuste läbiviimisel on potentsiaal keskenduda sellele, mida veel ei tea**

KOKKUVÕTE

Noorsootöö Norra noortekeskustes on välja kasvanud 61 aastat tagasi tegelikest vajadustest. Loomine on toimunud alt üles (vajaduste põhine).

Norras jäi silma see, et olenemata sellest, et noorsootöö ei ole kohustus ja sõltub kohalike omavalitsuste toetusest, on suunatavad ressursid noorsootööle piisavad, et teha väga head tööd. Noorsootöös lähtutakse ja väärtustatakse noore isiklikku arengut ja parim viis selleks on individuaalne lähenemine. Nt ühes keskuses (26000 inimest elas vastavas piirkonnas) oli noortekeskuses tööl 20 inimest. Riskioludes elavate laste/noortega tegelemisel on oluline nii informaalne kui mitteformaalne õpe.

Oluliseks märksõnaks on institutsionaalne koostöö kohalikul tasandil. Üllatav oli probleemile reageerimise kiirus. Nt ühes omavalitsuses kohtub võrgustik hiljemalt 2 päeva peale probleemi ilmnemist, 5 päeva hiljem kohtutakse perega ja 7 päeva pärast on olemas tegevuskava, kuidas noort/pere/kogukonda toetatakse. Lisaks tagajärgedele tegeletakse ka probleemide põhjustega. Noorsootöötajate eesmärgistatud kaasamine ja noorsootöö võimaluste selge teadvustamine võrgustikus.

Tõestatud metoodika, mis noortekeskustes toimib on ART (agressiivsuse asendamise treening). Augustis 2014 alustame ka meie vastava koolituse korraldamist Eesti noortekeskustele (ligi 40 osalejat üle Eesti).

Noortekeskuste märksõnaks on kasutajakesksus ehk noorte huvidest lähtuv tegutsemine. Noored on kaasatud igas etapis (sh registreerimisel, eelarve koostamisel, keskuse juhtimisel jne). Noorsootöötajatel on lai teadmiste pagas, toimib süsteemne lähenemine. Rakendub ka see, et kokkulepete alusel tuleb lähtuda noore reaalsest vajadusest ja seega saavad noortekeskused otse tegeleda ka lapsevanematega, kooliga, individuaalselt või grupis jne. Iga valdkond austab/respekteerib teist valdkonda ning austab ka sealseid reegleid (koolis ühed, keskuses teised, tänaval kolmanda). Eesti

tasandil tuleb läbi mõelda, miks me ikkagi ei tea, mis teises valdkonnas/haldusalas juba noorega tehakse?

Mobiilse noorsootöö tegijatel/noorsootöötajatel/noorte toetajatel on põhimõte, et noorele saab õpetada ühe asja korraga. Tihti heidetakse seda ette, kui noorsootöötaja näiteks tänaval suhtleb noorega, kes suitsetab, et, miks noorsootöötaja sellele tähelepanu ei pööra. Sel hetkel on noorsootöötaja eesmärk saada noorega kontakti ja võita ta usaldus, et hiljem juba probleemide põhjustega tegeleda.

Norras uuritakse teadlaste poolt teemasid, mida soovitakse teada saada. Tavapärast soovitakse uurida teemasid, millele soovitakse saada kinnitust. Tavaliselt saadaksegi seda, mida teada tahad (üks vaatenurk).

Norras ei hinnata lühiajalist mõju, pigem teatakse, et noorsootööl on pikaajalised tulemused! Nt arvestatakse seda, et tänased noored on tulevased lapsevanemad ja see on põhjus, miks nendega tuleb juba täna tegeleda.

Külastatud keskustes nähtu alusel saame väita, et koostöö tulemusel on noorte tagasisaamine haridusse kui ka tööturule suunamine olnud edukas. On mida õppida!